

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
anu.

SPERANTIA.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei“, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Fóia literaria-besericésca.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Fóia acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societatii de leptura si sub auspiciile superioritatii scolastice
ese de doue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescecarei lune.

Invitare de prenumeratiune la

„S P E R A N T I A“

pe patrariulu ultimu alu anului curinte, de la 1. Octovre pana la 31. Decemvre, pe langa conditiunile de
pana acuma.

Cerendu totu-odata scus'a onoratului publicu cetitoriui cá fóia nostra din caus'a feriiloru de doue luni nu
potú aparé regulatu la terminu, ne vom silí ca de acuma nainte se apara totdeun'a regulatu.

Pre Mihaiulu Sturz'a fratele nostru, carele absolvindu cursurile teologice s'a indepartatu din Aradu.
— din insarcinarea superioritatii scolare, pana la alta dispusetiune lu va inlocuí Vincenciu Mangra clericu
de anulu III.

Redactiunea.

Inscrierile in institutulu teologicu se voru intem-
pla in 1 si 2. Octomvre, in 3. seva serba chiamarea
santului duhu éra in 4. Octomvre se voru incepe
prelegerile.

Aradu, 23. Septembre 1871.

Corpulu profesorálu.

Delegatiunile ambeloru Congrese nationali bise-
ricesci romane si serbe, conformu invoelei inchiata
si adoptate atatu din partea sinodeloru nostre epar-
chiale din Aradu si Caransebesiu cátu si din partea
Congresului serbescu din Carlovetiú, au denumitu si
esmisu deja comisiunile a carora chiamare este in
controversele comuneloru mestecate a conlucra la
realisarea unei impacatiuni si despartiri fratiesci in
privinti'a bisericeii, scolei si a tuturoru averiloru tie-
netore de aceste.

Cele siese comisiuni esmise din partea delega-
tiunei romane sunt cunoscute din protocolulu sino-

dului eparchialu publicatu mai la vale, si noi numai
atata mai avemu a adauge: cá Consistoriulu diecesei
nostre Aradane in siedinti'a din 23. Sept. a. c. in
urmarea provocarii oficiose a Ilustratii sale parin-
telui Episcopu ca presiedinte alu delegatiunei romane
a denumitu din partea sa de reprezentanti pentru
Comunele mestecate din protopresviteratulu Aradului:
pre d. *Ratiu* protopresviterulu concerninte si
in casulu decarii acestuia pre dlu *Mihailu Sierbanu*
jade ceréu; pentru comunele din protopresvitera-
tulu Timiariú pre d. *Meletiu Dregheciu* prot. si in
casulu impedecarii, pre dlu *Atanasiu Ratiu* advocatu
in Temisior'a; pentru protopresviterulu B.-Comlo-
siului pre d. *Vincenciu Sierbanu* prot. in casulu im-
pedecarii pre dlu *Stefanu Opreanu* asesoru consis-
torialu.

Dlu Ministru r. u. de cultu si instructiune pub-
lica la recercarea delegatiuniloru a si tramisu deja
sumele restante din bugetulu tierii de pe anulu 1

menite pentru ajutorarea Comunelor mestecate, care nisuescu la despartire ierarchia, si asia neavendu nici in asta privintia pedeca, mai multu va contribui la realizarea câtu mai repede a totalei nostre despartivi zelulu si bun'a contielegere a comisiunelor esmise.

Comunele mestecate, care pana acuma sau insinuatu pentru despartire — pe cum scimu — sunt urmatoarele :

Alibunarku	Dolove	Monostoru
Batania	Ecic'a	Nadlacu
Becichereculu-micu	Fabriculu Temis.	Naidasiu
Berecuti'a	Fenlacu	Pecic'a
Cianadu	Feniu	Pojejen'a
Cianadulu-serbescu	Gaiulu-Micu	Sarafola
Checia-romana	St. Ceorgiu	Satulu-Nou
Chesintiu	Herniacov'a	Tolvadi'a
Chinezu	Jasenov'a	Tornea
Cubinu	Mehal'a	Vlaicovetiu
Dent'a	St.Miclausiu-Mare	

La miscamintele d'in sfer'a invetia- mentului.

Cine câtu de pucinu a studiatu asupra invetia-mentului la romanii din partile noastre, negresitu că s'a convinsu, că mai avem anca pana candu lu vomu poté redică la gradulu, in care sta acest'a la celelalte popóre din si afara de patria; de alta parte inse cauta se marturisimu si se ne mangaiemu, că de unu timpu in cõce facultatile invetiatoriloru nostri se sporescu, clas'a acea dejosita in trecutu — se redica mereuasiu si ómenii nostri au inceputu a recunõsce ustenelele invetiatoriului si a cuprinde folosulu invetia-turei. Acést'a impregiurare in mare parte e a se atribui autonomiei nostre bisericesei si mai cu sêma conferintieloru invetiatoresei generalisate prin acea autonomia. Asteptãmu cu doru a ceti despre tóte conferintie din diecesa, sciu că in multe locuri ele au interesu de insemnetate. Onoratulu senatu scolaru din Aradu a permisu inspectoriloru ca se póta din 2-3 cercuri convocã conferintia la unu locu, ba a mersu si mai departe si a provocatu conferintie singuratice a se dechiarã, ca vedese lips'a unei conferintie generali pentru intreg'a diecesa. CREDU Cã NU VA FI INVETIATORIU, care se nu dorésca adunare generala invetiatoreasca in totu anulu, si acést'a pentru aceea, ca prin instruari imprumutate se se póta nimeri calea cea mai dirépta intru educarea teneretului. Conferintie cercuali suntu marginite la o sfera

mai angusta, mai numai la ceea, ce li dicta superitate; barbati nostri cu ceva-si renume pe terenulu scolaru, afara de intr'o adunare generala, nu au ocaziune a folosi cu cunoscintie loru, celu multu potu a se infaciosiã la una conferintia cercuala, unde apoi din lipsa de timpu si spese putienu folosescu, ba potu fi conferintie, in cari cu de-adinsulu voindu a cautã vre-o persóna mai versata in pedagogia sêu metoda. — nu vei aflã. Unificarea metodeloru, discusiuni asupra invetia-mentului, ingrijirea pentru redicarea clasei invetiatoresei scl. tote ne indreptatescu a dori o adunare generala invetiatoreasca. Pentru ilustrarea asertiunei mele, aducu inainte una impregiurare. Intr'o conferintia de estutimpu s'a ventilatu si acea intrebare: óre invetiatorii cum au de a propune sciintia fisiscei? de óre-ce o mare parte din ei nu o au studiatu pe timpulu acel'a in preparandia. Dêca intrebarea acést'a se facea intr'o adunare generala, negresitu că s'ar fi aflatu vre-unu invetiatoriu, carele la multi ar fi potutu dá instructuri barem introduce-torie in acést'a materia.

Se trecemu acum la metod'a noua pentru cetire si scriere: numésca-se intuitiva, scripto-lega sêu lego-grafa, totu un'a, destulu că precum sum informatu, in cele mai multe conferintie, acestu obiectu a fostu mai cu de-adinsulu scarmenatu. Confusiunea pareriloru pentru metod'a acést'a — dovedesce, că suntemu in punctulu de trecere dela o metoda la alt'a. Abia aparũ „Antãia carte de lectura si invetiatura“, prin carea ni se pune inainte metod'a si intuitiva si scripto-lega de-odata, si éta că se si ivescu destui chiamati-nechiamati a o pune sub critica, fara inse de a o comparã cu altele de asemenea categoria. Triumfã inse progresulu si numit'a metoda se primi in conferintie, o recomandã comisiunea anchetaria, esmisa din sinulu sinodulu eparchialu aradanu si o impuse si senatulu scolaru pentru eparchi'a Aradulu. Invetiatorii, cari s'au folositu de cartea acést'a, o ingramadescu cu laude pentru folosulu, ce lu póte produce in scurtu timpu. Unu ce mi-vine curiosu la acestu locu, si nu potiu se lu trecu neatinsu. Pana candu in lumea pedagogica e cunoscuta metod'a acést'a anca dela inceputulu véculu acestuia: pana candu venerabilulu consistoriu impune invetiatoriloru a propune dupa acést'a metoda: me cuprinde mirarea, de ce in institutul pedagogicu din Aradu — si dóra in intreg'a lume civilisata numai aici—se propure si se propaga pana in diu'a de asta-di totu metod'a cea vechia: invetiatorii teneri de abia absoluti, stau in-

incremeriti la audiulu despre acésta metoda. Dovada destula, câ avemu lipsa a ni escultivá cãte unu teneru pe la institute straine, carele apoi se faca servitie pentru invetiamentulu nationalu; dovada destula, câ institutul nostru preparandialu nu póte fi trecutu cu vederea, candu senatulu scolaru tientesce la organisarea invetiamentulu.

Economi'a ar fi unu obiectu de frunte pentru discusiunile din conferintie, dar economi'a fu in anulu acest'a studiulu celu mai neglesu. Invetiacei scoleloru poporali se pregatescu pentru da fi economi, si dreptaceea studiulu economiei trebue escultivatulu si apoi aplicatu la impregiurarile poporulu.

Se trecemu acum la dóue cestiuni, ce decurundu se pãsera pe tapetu, cea d'antãia e in caus'a infiintãrei unui scaunu scolaru in fia-care protopresviteratu, ceea ce este propunerea dlui invetiatoriu din Dobra, *Petru Fogarasiu*, carele in nrulu 71 alu st. diariu „Albina“, provóca pre cei interesati a se pronuntia asupra ei. —

Dlu *Petru Fogarasiu* desfasiurandu-si idéa in publicu, de — abunaséma câ a mediatu aduncu asupra ei. dreptaceea — convenindu ea si cu parerea nóstra a multora. — nu ni remane alta de câtu se o popularisamu si se o partinimu; unu scaunu scolaru in fiacare protopresviteratu ar fi numai spre folosulu invetiamentulu, atãtã inse ar trebui se scimu; in ce modu s'ar potè infintia si pune in activitate; se speramu inse câ dlu propunetoriu nu ni va remané detoriu nici cu acésta deslucire.

O alta idéa se desfasiurã intr'o intrunire invetiatorésca din protopr. Aradului: este infiintãrea unei reuniuni generalu invetiatorescu pentru dieces'a aradana. De-si nu suntemu provocati a ne pronuntia asupra acestei institutiuni proiectate, totusi in câtu dd. propunetori conchiama invetiatorimea pentru consfãtuire prealabila in meritulu acest'a, me aflu necesiatu a dechiar'a, câ dóra ar fi mai consultu a sistã cu tóte pregãtirile, de órece si on. senatu scolaru a indegetatu idéa acéstã, si dreptaceea ar fi bine se o concredemu ingrijirei onoratulu consistoriu, carele este mai competinte a satisfacere acestei asteptãri.

— Gr.

Si portile iadului nu o voru biruí pre ea, Mat. cap. 16. v. 18.

Precumu lun'a ce in timpu de nópte reesie de sub nuorii cei umbrosi. si cu radiele sale blondine

revarsa lumina in intunereculu adancu de nópte, estmodu vedu eu din intunereculu trecutulu, aredicanduse o muma intenerinda, urmele i-suntu uscate, in ochii ei se resbatu lacramile trecutulu, dara velulu tristu, nu-i acopere mai multu faci'a serina! Uimindune privimu la ea, si póte câ nici nu ni vine in minte a o intrebã, câ cine o a mantuitu? séu cine i-a luatulu de pe facia velulu tristu alu trecutulu?

In inim'a mea se invólva trecutulu si presente natiunei mele, dar' nu celu gloriosu pe campulu lup-teloru, ci trecutulu si presintele bisericei mele nationale, a acestei mume comune!

Tristu si gelnicu lucru ar' fi, déca in lumea acést'a, singuraticele popóra si natiuni, ba si singuraticii individi, numai pentru aceea ar' esiste, ca se fiè, se sufere, si apoi se dispara ca spuma de asupra ape! pentru ce ar si existe atunci lumea acést'a, si omenimea déca, esistinti'a lor nu ar' avea unu venitoriu mai splendidu si mai fericite canduv-a? Cu adeveratu atunci sar' implini asupra nóstra dis'a apostolului „*Totu trupulu e ca erb'a, si tóta marirea omului ca flórea erbei; uscatu's'a erb'a, si flórea a cadutu*“ *Petru I. carte, cap. 1. v. 24.*

Nu! acést'a nu póte fi! este o mana invisibila carea direge destinulu lumei acesteia si croesce sórtea popóreloru! este o mana carea radica din gunoiu pe celu seracu si debilu si tórna in respulvere pe celu superbu si potínte! este dieu o mana, carea sterge de pe faci'a moribundulu lacrimile durerei si tórna pe ranele lui balsamulu vindecatoriu.

Amu vediutu cum in intunereculu celu grosu alu paganismulu a resaritu sórele dreptatii crestinismulu amu vediutu cumu acést'a si-a implantatu stindardulu seu „*crucea*“ prin Apostolii sei: Petru si Pavelu pe cei siepte colnici ai Romei strabune! Si amu vadiutu cumu apostolii romaniloru si a crestinismulu in genere au euceritu totu imperiulu romanu si tóta lumea prin invatietur'a cea mantuitoare a lui Cristosu, carea acuma erã credinti'a romaniloru „*credinti'a vóstra se vestesce in tóta lumea*“ *Rom. cap. 1. v. 8.*

Dara dorere! amu vediutu si aceea cumu orizontele serinu alu crestinismulu s'a inbracaru in nouri grei cari amenintiau cu perire; pentru aceea totusi, cine se póta negã esistinti'a acestuia? Si va fi lumina, si sórele dreptatii érase va straluci in splendórea sa! Acumu eu ajutoriulu lui Domnedieu nuorii îi vedemu respanditi, si bisericea salvata; éta dara cumu provedinti'a divina pre omulu celu debilu lu-protege si conduce spre ajungerea scopuriloru sale.

In sant'a scriptura a testamentului vechiu cetimú cã dupa ce poporul Israiltenescu a fostu devinsu prin Persi, tíer'a lorú de pradata, si deportati in captivitatea Persiloru multi ani dupa aceea, si dupa ce Domnedieu s'a indestulitu cu suferintiele poporului Israiltenescu, a trimisu pe Neemea ca se vina in imperati'a cea de pradata alui Israilu. se reinoéscã biserice'a si locurile cele sante, si venindu Neemea in imperati'a lui Israilu a strinsu preotii si betranii lui Israilu, si a inceputu a cautá foculu celu santu alu victimiloru si a reedificá biserice'a si imperati'a lu Israilu. Macab. II. cap. I.-Ceea ce s'a intemplatú in testamentulu vechiu cu biserice'a si poporulu Israiltenescu, aceea, si inca in mai mare mesura s'a intemplatú in testamentulu nou cu biserice'a si natiunea romana, séu captivitatea si suferintiele bisericei si poporului Israiltenescu din testamentulu vechiu, au presemnatu captivitatea si suferintiele bisericei si natiunei nóstre romane din testamentulu nou.

Septesprediece secli intregi suntú, decandu Domnedieu a adusu ví'a acést'a, nu din Egipteu. ci din etern'a Roma, din clasiculu pamentu alu Italiei si spre admirarea lumei o a seditu intre tiermurii: Tisei, Marei Negre, Dunarei si muntiloru Balcanulai, si mai cã totu atatia secli suntú decandu si-ié inceputulu captivitatea si suferintiele bisericei si natiunei nóstre. Cui nu-i suntú cunoscute suferintiele bisericei romane sub gónele imperatorulu romani, candu ferulu celu neigatoriu alu paganiloru se scaldá in sangele crestinu candu eroii crestinatatii cadeau prada furiei flacariloru, candu membrii bisericei crestine, ca de nisce fere selbatice in celu mai crudu modú se sfasiau in bucati. Cine si cui nui suntú cunoscute suferintile bisericei si natiunei nóstre sub emigrarea poporeloru? candu orde barbare au intratu in patria, au devastatu tiara, si au calcatu in petióre sant'a libertate, au pusu jugulu sclaviei pe grumazii locuitoriloru, si catene grele pe petiorele lorú, pe aici a fostu drumulu celu lungu, a barbariloru ostnordici in apusulu Europei, si aici a fostu teatrulu resbeleloru celoru cumplite, in urmarea caror'a n'aremasu pétra pe pétra ne miscata in Dacia felice alui Traianu, ce marturiséscu ruinile mucede sub cari jacu atáti atleti romani morti, luptantuse si morindu pentru biserica si natiune. Cine si cui nu i suntú cunoscute fatalitatile bisericei si natiunei nóstre sub inundarerea Saraceniloru si a turciloru? Cestoru din urma nu numai cã li succése a supune siesi pe celu mai in florinte si potinte imperiu alu greciloru,

ci nimicirá si imperiulu Romano-Bulgaru si provinciele dunarene: Moldo-Romania (astadi Romania) Besarabia, Transilvania, Bucovina, si Ungaria, unde romanii locuiau si locuiescu, in majoritate si biserice'a nóstra erá in stare in florinta, le cucerira siesi, si le stapanira cu feru si focu, urandu si prapadindu de totu ce e crestinu.

(Va urmá.)

PROTOCOLULU

siedintieloru tienute din partea sinodulu eparhialu straordinariu alu diecesei romane greco-orientale aradane, — in anulu 1871.

Siedintia II.

tienuta la 26. Iulin (7. Augustu) 1871. sub presiedinti'a Ordinaria, functionandu ca notariu *M. Buneiu*.

Nru 8. Cetindu-se protocolulu siedintiei premerse.

Se autentica.

Nru 9. Presiedintele Episcopu presinta petitiunile deputatiloru sinodali *Teodoru Lazaru* si *Nicolau Zigre*, cari din caus'a morbului ceru concediu pentru sessiunea presinte.

Se acorda.

Nru 10. Dupa acestea trecandu-se la ordinea dilei, referintele comisiunei esmise pentru censurarea reportulu prezentatu din partea delegatiunei romane congresuali *Paulu Rotariu* face reportulu seu, care primindu-se in generalu, se supune numai decatu desbaterei specialii precum urméza:

I. Cu privire la cele 2 fonduri religiuarice, numite „*inalienabilu*“ si „*clericalu scolariu*“ reporta delegatiunea, cumca densa a fostu pretinsu unu minimum de 250.000 fi. v. a. si interesele de 6% séu celu pucinu 5% incependu dela 1. Aprile 1865. éra delegatiunea serbéscã a oferitu numai o suma aversionala de 300.000 (trei sute mii) fi. v. a. si a mai adausu conditiunea, cã prin acést'a suma se se tienã compensate veri-ce pretensiuni de desdaunare dupa resiedintiele si alte bunuri episcopesci din Temisior'a si Versetiu: mai departe a statoritu si unu modú de solvire, pre cari delegatiunea romana nu fa potutu afla de multiamitoriu, si in fine reportéza, cumca totu delegatiunea serbéscã a incuviintiatu, ca déca ofertulu de susu se va primi din partea Venerabileloru sinode romane, atunci sum'a deja dela 1. Iuliu a. e. se fructifíce pe sém'a romaniloru, inse si

aici a adausu restringerea ca ofertulu se aiba valóre obligatoria pentru partea serbésca numai pana la 30. Septemvre st. nou a. c. Facia d'acestea delegatiunea romana a datu o dechiaratiune sub p. 9. in carea aretaudu, ca nu pôte afla multiamitoriu ofertulu delegatiunei serbe, a dechiaratu cà-lu primesce numai „ad referendum“ si prin aceia vine ale asterne Venerabileloru Sinode spre decidere; — din care cauza comisiunea propune, cá Sinodulu luandu cunoscintia despre protocólele si tote actele delegatiuniloru congressuali, in càtu privesce specialu ofertulu facutu sub Nru 8. de delegatiunea serba partii romane din cele doue fonduri principali comune din Carloveti, de si cu mare parere de reu afla cumcà justele pretensiuni ale delegatiunei nóstre pre putienu s'au respectatu, — totusi pentru de a dovedi si la acést'a ocaziune intima s'a dorintia de amicia catra natiunea serba correligionaria se primésca ofertulu delegatiunei serbe.

Dupa unele espicatiuni date de referintele delegatiunei domnulu *Vincentiu Babesiu*,

Propunerea se primesce.

II. Cu privire la reportulu delegatiunei despre asiá numitulu „*fundus instructus dioecesis Aradiensis*“ ce se administréza in Carloveti, unde laudat'a delegatiune reportéza. ca cererea ei: cá acestu fondu se se céda intregu partii romane. asemenea si pretensiunea, cá fundatiunea lui *Rajacsits* pentru unu seminary romanu se tréca intréga la Romani s'a recunoscutu si incuviintiatu. — comisiunea recomanda a se luá la cunoscintia, si a se primí invoiála.

Se primesce.

III. Cu privire la reportulu delegatiunei despre cele 4 fundatiuni administrate in Bud'a-Pesta prin organele regimului, anume:

a) *Fondulu scolariu*.

b) *Fondulu pensionalu invetiatorescu*,

c) *Fundatiunea Ballaiana* pentru stipendia, si

d) *Fundatiunea pentru preparandi'a din Aradu*,

unde delegatiunea recomanda a se primí impartireloru in doua parti egali si adeca atátu a activeloru precum si a compensatiuniloru sperative; éra alte 4 fundatiuni mici separate anume numai pentru serbi, cari s'au administratu cu fondulu scolariu impreuna — se remane pentru menitiunea lor: comisiunea recomanda a se primí propunerea delegatiunei.

Se primesce cu acelu adausu respective in acelu lamuritu intielesu, cumcà restantiele nelicuidate si neasecurate prin obligatiuni formale nu potu se fie

obiectulu de impartire, ér' pentru radicarea acestoru bani — conformu decisului din protocolulu delegatiunei Nru 17. din 1. Iuliu 1871. sinodulu aradanu a alesu pre domnii *Vincentiu Babesiu* si *Dr. Eugeniu Mocioni*, rezervandu-se alegerea celui alu 3 membru Venerabilului sinodu din Caransebesiu.

IV. In catu pentru reportulu delegatiunei referitoriu la manastiri, comisiunea opinionéza: pentru esaminarea cestiuniloru iuridice, specialu pentru ascultarea delegatiunei, respective a referintelului ei despre datele si documintele, ce esistu, séu saru poté procurá in privinti'a manastiriloru, precum si pentru a dá in casu de necesitate delegatiunei desluciri si respective opiniuni in cestiuni de dreptu in privinti'a comunelor amestecate, si preste totu pentru sustinerea pretensiuniloru romane pe calea lezei. se se esmita o comisiune de siese membrii, juristi de sciintia — si de practica, carea cu domnulu Episcopu presiedinte in frunte se lucre in atins'a sfera pana la viitorialu sinodu cu deplina putere, avendu atunci a report'a despre lucrarea sa. Totodata se se recerce si sinodulu din Caransebesiu a esmite si elu din parte-si asemenea comisiune, carea in casuri de necesitate, anume de interese comune, se conlucre cu comisiunea sinodului nostru.

Se primesce, si de membrii acelei comisiuni se alegu domnii: *Iosifu Belesiu*, *Meletiu Dregheciu*, *Lazaru Ionescu*, *Dr. Paulu Vasiciu*, *Ioane Popoviciu-Desseanu* si *Emanuilu Misiciu*.

V. Cu privire la „Invoiála“ in caus'a de despartire a comunelor amestecate, delegatiunea areta cumcà acést'a invoiála dupa insesi insemnarile din protocolulu delegatiunei romane este in unele puncturi nefavoritoria romaniloru, si cu tote cà in cestiunea acést'a sinodulu n'ar avé a se amestecá, fiindu dreptulu acést'a numai alu iasesi comunelor respective totusi si acést'a cauza se propune sinodului spre opinionare.

Comisiunea esmisa recomanda luarea urmatoruluiu decisu:

„Sinodulu provocatu prin delegatiune a se pronuncí si a supra „Invoielei“ in privinti'a comunelor amestecate, constatandu si din parte-si espresu: cumcà ori ce invoiála de asta natura pote se aiba valóre numai pre catu ea va fi primita de catra cei indreptatiti din comunele amestecate, recunosce specialu in puncturile VII. si X. alineatul primu, cumcà delegatiunea si la acést'a cestiune s'a aflu pusa in stare de sila morala, o stare ale carei consecintia

acestu sinodu pentru casurile de procese in privinta comunelor amestecate nu le pôte considera de valibili si prejudicioase drepturilor comunelor.

Se primesce:

VI. Referitoriu la spesele recerute spre esecutarea despartirii delegatiunea reportéza, cumcà ea a facutu pasii necesari la Ministeriu cã se capete partea romanilor din cele 26 de mii fr. v. a. cari au ramas inca neimpartiti din bugetulu anului 1868. si-su destinati pentru biserica „greco-orientala“; mai departe roga pre Venerabilulu sinodu, cã si elu din a sã parte se faca totu asemenea pasi pentru acelasi scopu, precum si cã se se ingrigésca si in altu modu correspondietoriu pentru aceste spese. Comisiunea recomanda a se primí cererea delegatiunei.

Se primesce.

VII. Cu privire la reportulu delegatiunei despre pretensiunile romanilor din valoarea resiedintieloru si altoru averi episcopali din Temisió'a si Versetiu.

Dupa cele mai sus espuse nu este lips'a de vr'o ulterioara decisiune.

VIII. Cu privire la reportulu delegatiunei despre primirea si administrarea sumeloru, ce voru fi de radicata din Carlovetiu si respective din Buda-Pesta pe sem'a eparchielor nostre din Aradu si Caransebesiu; precum si pentru espedarea documenteloru necesarie, spre radicarea acelora sume, specialu a celor din Carlovetiu. — comisiunea propune a se decide: Sumele mai sus numite se se administreze ganesuratu dispusetiuniloru facute de corpulu reprezentativu romanu greco-orientalu la congresulu Carlovetianu din 1865.; si incatu unii membri ai respectivei epitropie n'ar nici esista, numerulu respective aculu lor se se suplinésca prin altii; éra in privinta espedarii acteloru necesarie si redicarii sumeloru se recomanda a se primí opiniunea delegatiunei cumcà cu acestea se se incredintieze si imputerésca Injustitatea Sa dlu episcopu presiedinte.

Ne fiindu de lipsa de o camdata completarea epitropiei in celelalte: opiniunea comisiunei se primesce cu acelu adausu, cã la primirea baniloru, se asiste si partecipe si referintelu delegatiunei nostre domnulu *Vincentiu Babesiu*; mai departe pentru casulu déra domnulu *Andreiú de Mocioni* la provocarea domnulu Episcopu presiedinte, s'ar areta impedeatu a implini insarcinarea, ce i s'a comisu, in loculu domniei Sale se fia rogatu a pasi domnulu *Antoniu Mocioni*.

Nru 11. Urméza reportulu comisiunei bugetarie,

carea prin referintelu seu *Mircea Basiliu Stanescu* reportéza cu privire la cererea domnulu Episcopu presiedinte: cã se se imputerésca a imprumutá din fondulu Tasulu alu II-lea o suma necesaria spre acoperirea speseloru curenti la casu déca sumele impucinate, ce-su menite spre acoperirea speseloru curenti consistoriali s'ar esauria. Comisiunea recomanda a se incuviintia cererea.

Se primesce.

Nru 12. Totu comisiunea bugetaria reportéza si propune in privinta bugetulu sinodalu alu acestei sessiuni extraordinarie urmatórele:

a) Cumcà diurnulu si viaticulu anui deputatu à 4 fi. v. a. respective 50 cr. competu dela diu'a de deschidere pana la incheierea sinodulu;

b) Cumcà pre dilele de concediu nu competu diurne, éra deputatoru, ce au intardiatu, viaticulu si diurn'a se se dee pe diurnetate;

c) Cumcà viaticulu si diurnele se se anticipe, si se se incasseze dupa modalitatea indatinata;

d) Cumcà pentru acoperirea speseloru biroulu sinodalu se se detraga din competinta deputatoru 2 fi. v. a.

Dintre cari cele espuse sub litera a), se primescu nemodificate; cele sub b), se modifica in intielesulu decisulu de sub Nru 121 din protocululu siedintiei VIII. anulu 1871. cele de sub c), s'a modificatu la propunerea deputatulu *Mironu Romanu* in urmatoriulu modu:

Acoperirea diurneloru si speseloru de caletoria se se intemple anticipativminte, prin presidiu din fondurile menite spre acoperirea speseloru curinti, fiindu de-ase reintregi acelea cu restantiele speseloru dela sinodele trecute, cari se voru incassá numai de cãtu. In fine sum'a de sub litera d) la propunerea deputatulu *Vincentiu Babesiu* se scade la. 50 cr.

Nru. 13. Comisiunea anchetaria esmisa sub nru. 6. din siedintia premérsa in caus'a cartilotu de scóla propune prin referintelu seu *Georgiu Pop'a*:

1. Alegerea unei comisiuni permaniati, carea intregindu-se in modulu acolo aretatu, se censureze tóte cartile didactice, cate esistu in limb'a romana, si se decida cari suntu de introdusu;

2. Ca comisiunea se fia imputerita a compune cartile cate lipsescu, si a introduce cele mai bine correspondietorie, déca compunerea deplinu a celoru correspondietorie aru cere timpu lungu;

3. Cumcă comisiunea se-si implinésca lucrarea in decursulu acestoru ferie pentru cartile cari se potu introduce estu timpu;

4. Sinodulu se asigneze unu fondu, din care se se imprumute speșele acestei comisiuni; ér' încātu pentru acoperirea șpeșeloru absolut necesarie, ce le va fi avendu comisiunea, se imputeresce domnulu Episcopu șiesedinte a le procurá din alte fonduri șesistinti, cá imprumutu;

5. Sinodulu se impoterésca comisiunea a gasi midilócele de procurare si pentru cele lalte recușite școlarie si a eșecuta cea ce va afla de bine; In fine.

6. Sinodulu se incușintieze cá in acelea comune unde nu eșistu anume fonduri școlarie, bisericele se fia indatorate a procura cartile din banii șei, avendu d'a se șesdauna din pedepșele celor'a ce nu cerce-téza școl'a.

Se șiescesce, si se alege numai de catu comi-siunea sub conducerea Iluștritatei Șale domnulu Episcopu in șesonele domniloru: *Meletiu Dregheciu, Ioșif Belesiu, Georgiu Vasilevișiu, Dr. Paulu Vasiciu, Georgiu Crașunescu, Georgiu Popa, Alasandru Gavra, Dr. Atanasiu Șandoru, Luca Calaceanu, Petru Popovicu si Ioan Tuducescu.*

Nru. 14. Deputatulu *Aleșiu Popovicu* șropune a se eșprime recunoșcișntia șprotocolaria intregei de-legatiuni romane șconșesualu, si cu de oșebi Iluștritatei Șale domnulu șiesedinte Episcopu *Procopiu Ivaci-covicu* si șeserintelului ei domnulu *Vincentiu Babesiu*, pentru uștanelele si zelulu desvoltatu in cauzele de despartire de catra ierarchia șerbéșca.

Se șiescesce cu entușiaștice urari de „se traiéșca.”

Nru. 15. Iluștritatea Șa domnulu Episcopu șiesedinte multiamindu pentru aceste manifestatiuni de șimpatia :

Deșhiara șiesdinti'a de inchisa, invitandu șesbrii a se infacișia pentru autenticarea șprotocolulu pe 6 óre dupa amédiadi.

Iștorisirea lui Raiciu despre șaptele Metro-politulu Massimu. Cartea X. capu 7.

(Continuare.)

Ș. 9. Aprópe de șespurile aceste, adeca: pela 1514 șegelui unșurescu vladislavu ș'a naseutu fiulu Ludovicu, pe unșuria șisu Lajos, si asia dupa daten'a loru cea ve-chia, carea a fostu, candu se nasee șegelui fiu, dela fiesce care omu cu casa se șiescesca cate unu bou, șoporele unșuresci cele mai așrope de Buda fara impedecare au datu boii aceia; inșe cei ce victiuiau intre Tisa si Dunare, cari se chiman Cuni șeu Cumani, Bunoni șeu dupa vorb'a

noștra Bunievati si Švevi numiti Šiocati si Jazigi, așoi s Romanii locușitori in partile acele au negatu a dá boii aceia, deorace datin'a acea incetase, nici si — mai adu-cea cenéva aminte de asia datina; — aceste cauze a duceau ei — caci Šigismundu, Vladislavu, Mathea, au muritu ne avendu fiu; éra Vladislavu, acesta avendu fiu voi'a a renoi datin'a acea, dar tóte șoporele de josu, mai virtosu Šecuii, altmintrelea Šchitii, cari suntu in partile ardelené, demandatiunei aceia au statu in contra. Pre cari șegele voindu a-i șili, a șramisú prește ei oștea ș'a cea de curte sub comand'a lui Paulu Tomori. Dar' Šecuii veshendu lo-culu celu de capetenia a-lu loru Šichelvasiarheliu oșsesu, curundu se-oru conșchiamatu si atacandu pre Paulu ș'a batutu si alungatu.

Ș. 7. Atunci maniinduse șegele a demandatu șerbiloru si Romaniloru in numeru catu de mare a se aduna din tienutulu Temișorei, alu Rusiavei si a lu șeverinulu si din alte cetati marginasie, ca se impedece nedumerirea rescu-latiloru. Si asia oștea șerbéșca carea șerviá cu leafa si fara leafa cu ducele si emandantele șeu Ștefanu Jaesiciu a mersu in contra Šecuiloru, cari intielegandu șregatirea șegéșca a șchiamatu intru așutoriu pre Mihnea șiescepele Romaniei trans-alpine. Mihnea acel'a reucredintiosu venindu in țier'a Transil-vaniei intru așutoriu Šecuiloru a fostu de Ștefanu Jaesiciu cu totulu batutu dupa analele noștre in a. 1510. veshenduse Mihnea nu numai lipsitu de domnirea șa, ci fiindu si așrope de mórte ș'a facutu Turcu, si in acestu chipu si-a șes-patu viét'i'a șa cea prea fara de lege. Éra Romanii cu Šecuii au fugitu cum au potutu unii in Turci'a, alții in Poloni'a.

Observarea autorulu Raiciu. Se șpune, ca șegele acestu Laiosiu ș'a naseutu fara de pele, carea Mediciu prin maestri'a loru au aduso pre șopulu lui; tóte au fostu in șegele acesta minunate si nemature; caci nematura a fostu naseerea lui fara de pele; nematura in coronarea de șege fiindu numai de doi ani; nematura si eștraordinaria caruntéti'a lui, caci se șpune a fi caruntitu candu a fostu de 15 ani nematura in fine si mórtea lui, caci abea a traitu douesheci de ani, si o mórte gróznica i-a adusu șesfersitul.

Nota: Aici observéșdia Raiciu, ca a fostu de 20 ani șegele Ludovicu care a șeritu, la a. 1526. si in Ș. alu 6. șerie, ca șa naseutu pe la a 1514.

Ș. 8. — — — — —

Ș. 9. Mihnea primindu nebun'a religie turcéșca, șopo-rulu din Craiova cu ceialalti Boieri pre Neagoe șeu Neagulu, șune din famili'a Basarabiloru, bineintieptu fiindu, lu-punu șie de șiescepe dandu-i șfatu, cá si pre Metropolitulu Massimu se-lu reduca la șcaunulu șeu. Șensulu așcultandu de șfatu celu bunu i-a șesriu șesrișore invitatore indemnadu-lu pre elu ca se se reintorne in șcaunulu șeu celu archiereșcu si in Eparchi'a romana, ca-ci — a șisu — nu se cuvine ca turm'a cea cuventatore se fie asia indelungatu timpu fara de Archiereulu șeu. Éra Boieri șei mai de frunte din Craiova. rudeniile lui Neagoe, șeindu ca Metropolitulu are o vara șiescepe fetiora, pre carea voiau a-o da de șocia lui Neagoe, au inșeșntiatu pre Metropolitulu, ca si pre var'a șe Militi'a se-o aduca cu șine. Massimu intielegandu cauz'a șramiterei, aceste doue a judecatu in șine, ca si șcaunulu

Archierescu se nu remane atata veduvitu, si se nu se lipsésca de astfelu de norocire buna, cu bucuria sculanduse si luandu pre vara sa cu sine, in locul de capetenia a-lu principelui care sa chiamá Bistritia curandu a ajunsu, principele Neogoe cu tota cet'a boieriloru a primitu pre Mitropolitulu cu cuvenita cuviintia si cu vara sa s'a cununatu prin casatoria legiuita, pre carea a demandatu a onumi Despin'a. Observarea autorului. Despin'a aceasta, Militia a remasu inca in prunci'a sa orfana de parinti, pre carea a crescutu-o Mitropolitulu Massimu pana la etatea de casatoria. A fostu Militi'a acésta fii'a unchiului lui Massimu, a lui Lazar Brancovicu.

§. 10. Petrecendu Massimu in Romania, prin staruinti'a sa a edifiacatu din fundamentu doue locasiuri manastiresci, unulu asemenea Studenitiei, si dela ap'a aci curgatore l'a numitu Argisiu, eara altulu in Tergovisce numitu manastirea din dealu. Cu acésta rivna voindu a edifica si locasiulu celu fundatu in patri'a sa, in provinci'a Sirmiului, aprópe de curgetorea Dunare, riulu celu mare si albu, Manastirea Crusiedolu, a pusu poporului Romanu pre altulu de Mitropolitu si incredintiendu-i pastor'i'a Archieresca, a primitu dela gherele seu Neogoe milostenia ajutatoare spre deplin'a edificare a manastirei Crusiedolului*) si sa reintornatu in patri'a sa. Dupa aceea cu multa ingrigire santulu acelu locasiu l'a adusu la deplinire si a asediatu intrensulu unu numeru de ajunsu de monachi. Asfelu mantuinduse pre sine si pre frati pre de o parte cu esemplulu bunu, pe de alt'a cu cuvinte mangainde, ascepta finea sa. Si candu a ajunsu timpulu, ca se se despartésca de corpu, cu mare liniscire s'a despartutu de catra ai sei mutandu-se la corturile vecinice in anulu 1516. in lun'a Ianuaru, diua 18. si cu cuvenita onóre s'a predatu remasitiile pamentesci a-le lui cele preacuviose in smuiu mamei comune.

§. 11. Celelalte despre virtuos'a vietia a lui se afla scrise in Oteciniculu Manastirei Crusiedolului, éra aceste pentru cunosciintia istorica sau pusu aci din istori'a domniului Brancovicu, Ddieu n'a voit. cá preacuviosulu seu corpu se veda putrediuca, si multe semne a aratatu descoperirea mormentului lui si scótearea corpului lui din pamentu. Aduanduse asia dara fratii, a descoperitu mormentulu lui si a ariatu corpu lu nesticatu si intregu, si cu buna ciinstire a fostu pusu in sicriu cu nascatoarea lui, ear alu fratelui seu Ioan Despotulu sa pusu cu alu parintelui loru Stefanu. Si asia inaintea Altariului de ambele parti in cripta Despotiloru cea d'in biserica cu santienia odichneau. Oteciniculu loru spune cum ca cinstitele loru corpuri au odihnitu in mormentu nesticate 166 ani in biserica Bunevestiri a nascatoarei de Ddieu, in adeseori numit'a Manastire a Crusiedolului in muntele Frusica. (Va urma.)

VARIETATI.

× Ilustritatea Sa Presantitulu domnu Episcopu diocesanu a sositu a casa dela baile din Carisbadu si Teplitiu; decerintu ca cátu mai curundu pe deplinu se i se restaureze sanatatea, de care biserica nostra nationala chiar acuma are cea mai mare lipsa.

*) Totusi fratii serbi pucinu voescu se scie de asemenea izvóre ajutatoare, candu e vorba de manastiri. Red.

Proprietatea si editura teologiloru aradani.

** Eselenti'a Sa Presantitulu Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a pre dlu Vicariu archiepiscopescu N. Popea cu ocasiunea serbarii dilei onomastice a Maiestatii Sale la hiotesitu de Archimandritu alu Archiecesei Transilvane.

+ (Literariu) ni a venitu la mana nou'a carte intitulata „Eserpte. Din indreptarea legii (Pravila), si din Nomocanonu in privinti'a causeru matrimoniali si disciplinari preotiesci de Meletiu Dregheciu protopresviterulu Timisiorii“ Noi seimu apretiu activitatea si zelulu domnului autoru, carele pe langa aceea, cá in oficiulu seu cá protopresviteru e unulu dintre cei mai punctuali, se ocupa si cu literatur'a bisericésca.

** La dispusetiunile ministeriului r. u. de cultu si instr. publica a esitu de sub tipariu siematismulu in care se cuprindu tóte iurisdicetiunile bisericesci si scolare din tíera, si in specie intrég'a nóstra Mitropolia asia dupa cum s'a constituitu pe baz'a statutului organicu.

** (Anunciu.) Spre perpetuarea maretiei serbari a depuneri recunoscintei Romaniloru mormantulu celui mai mare erou **Stefanu Domnulu Moldovei**, Subsemnatulu dorindu a reprezenta intr'unu tablou una din cele mai frumoase scene ale acestei serbari-procesiunea sau ducearea daruriloru la mormantu-roaga pe toti Domnii si Domnele cari au asistatu si specialminte pe Domnii Delegati ai diferiteloru parti Romane se bine voiasca ca de adi pena sa 25 Sepsebre celu multu se trimeata fotografiile d-loru sub adresa: P. Verussi pictor profesor la scóla de bele-arte si la Liceu, la Iasi.

Rogu pe tóte ziarele Romane de a publica acestu anunciu. P. Verusi.

× (Unu nou diurariu romanescu) apare din 1/13 octomvre in Pest'a, sub titlulu „Patri'a.“ Program'a a si aparutu deja, si ca redactoru e subsemnatu dlu Franciscu Virgiliu Olteanu, fratele episcopului de la Lugosiu. Din acésta programa dreptu specimenu scótemu aceste sire: „A remane si mai departe in pasivitate, ar insemná atat'a ca noi insine ne-amu subscirsu sentinti'a de mórte, si ca nu suntemu natiune de vietia.“ Acestu diurariu de ocamdata va esi de dóue ori pe septemana. Editorulu „Patriei“ se dice a fi „unu consortiu romanu.“

= Eselenti'a Sa Pr. SS. Par. AE. si Metropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a la propunerea Dlui Alesandru Romanu (Red. Federatiunei) s'a alesu de membru onoraviu alu societatii Academice romane.*)

□ (Logia francmasona.) Ministerulu magiara a aprobatu statutele unei loge francmasone ce s'a infiintatu decurandu la Pesta, a careia presidinte este unu romanu D. Georgiu Ivanovicu, secretaru de stat la ministerulu de culte a Ungariei.

*) Ne bucuramu din inima la acésta alegere a marelui nostru Archiereu. Red.

Pentru redactiune: **Vincenciu Mangr'a.**

Tipariulu lui Stefanu Gyulai in Aradu.